

Natuurontwikkeling langs de Langevelderslag

Jelle van Dijk

Tot voor kort lagen aan het begin van de Langevelderslag aan weerszijden van de weg kleine graslanden. Hier liepen af en toe enkele schapen, paarden of pony's. Deze graslanden vormden een deel van de beheerseenheid Langeveld, eigendom van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap.

In de winter van 2002/2003 werden op last van het Zuid-Hollands Landschap de beide graslandjes afgeplagd en gedeeltelijk uitgegraven. Aan beide zijden van de weg werden poelen aangelegd. Ook werd een begin gemaakt met de aanleg van een duinrel. Het is de bedoeling dat in de komende jaren deze duinrel wordt doorgetrokken naar het zweefvliegveld. Met een duinrel wordt een gegraven waterloopje aangeduid dat gevoed wordt door drangwater vanuit de duinen. Bij deze werkzaamheden zullen in de overige graslanden tussen de Langevelderslag en de ingang van het zweefvliegveld ook paddenpoelen worden gegraven. Dit gebied zal dus een aanzienlijke gedaantewisseling ondergaan!

In de zomer van 2003 daalde de waterstand aanzienlijk, maar er bleef toch enkele decimeters water in beide poelen staan. Deze poelen bleken direct al aantrekkelijk te zijn voor amfibieën, niet alleen voor de Gewone Pad, maar ook voor de Rugstreeppad. De laatstgenoemde soort is vermoedelijk vanuit de duinen hier gekomen. Rugstreeppadden zijn echte zwervers die nieuwe poelen snel weten te vinden. Bij de jaarlijkse paddencontroles op de nabijgelegen Vogelaardreef worden eigenlijk nooit Rugstreeppadden aangetroffen.

Om de ontwikkeling van de vegetatie in dit gebied goed te kunnen volgen werd het terrein zesmaal bezocht. De bezoeken vielen in de periode 11 juni – 19 oktober 2003. Bij elk bezoek werd de lijst van gevonden soorten verder aangevuld. Dit leverde aan het eind van het seizoen een lijst op met 138 soorten planten en 9 soorten mossen. Voor de determinatie van de mossen werd de hulp van Joop Kortselius ingeroepen.

Van enkele planten kon de soort niet worden vastgesteld omdat bloemen en/of vruchten ontbraken. Dat was onder andere het geval bij de rozetten van toortsen. Deze werden als *Verbascum spec.* in de lijst opgenomen. Ook zijn er soorten waarvan de determinatie tot op soortniveau altijd bijzonder lastig is. Hierbij kan gedacht worden aan

soorten van de geslachten *Agrostis* (struisgras) en *Callitriche* (sterrenkroos). Ook deze vondsten zijn opgenomen als *Agrostis spec.* en *Callitriche spec.*

Om een indruk te geven van de ontwikkeling van de vegetatie volgen hier de aantekeningen die na elk bezoek werden gemaakt, aangevuld met wat commentaar.

11 juni

Opvallend zijn de vele bloeiende exemplaren van de Grote klapproos. Een rood waas veroorzaakt door de bloeiende Schapezuring kenmerkt de drogere delen. In het zuidelijk deel staat opvallend veel Avondkoekoeksbloem. Langs de duinrel in het gebied van de Waterleidingmaatschappij Zuid-Holland (ten noorden van de Langevelderslag) wordt Zompvergeet-mij-nietje gevonden. In het noordelijk deel staan prachtig uitgegroeide planten van de Kleine leeuweklauw. Doorgaans is dit een miniplantje van hoogstens enkele centimeters dat zich plat op de bodem drukt. Hier staan planten die wel 25 cm breed zijn en een hoogte van meer dan 10 cm bereiken. Ook is hier een fraaie groeiplaats van Zilverhaver. Opvallend is dat nu al enkele exemplaren van de Bleekgele droogbloem worden gevonden. Meestal verschijnt deze soort in nazomer en herfst. In het noordelijk deel wordt op enkele plaatsen Rood guichelheil aangetroffen. Bij dit eerste bezoek worden al 77 soorten planten opgetekend.

Door de hoge temperaturen van de laatste weken en de geringe regenval, begint het peil in de poelen langzaam te dalen. In de vochtige oeverzone staat opvallend veel het levermos Sponsvorkje. In de drogere zone slaat veel Krulmos op, dikwijls in gezelschap van één of meer Bryumsoorten die in dit stadium niet te determineren zijn. Aan het gekwaak in de noordelijke poel is te horen dat de Rugstreeppadden de poel al gevonden hebben. In de twee grote poelen is de groei van kranswieren op gang gekomen

4 juli

Nog meer dan bij het vorige bezoek bepaalt het rood van de Schapezuring de tint van de droge delen van het terrein. In het zuidelijk deel wordt een groeiplaats van ruim 30 polletjes Borstelbies gevonden. Het noordelijk deel brengt het niet verder dan slechts 4 polletjes. In een deel van de zuidelijke plas wordt sterrenkroos aangetroffen. Door de aanhoudende droogte daalt de waterspiegel verder. Hier en daar is Kruipwilg

opgeslagen. In het zuidelijk deel komen langs de bosrand op veel plaatsen jonge Zwarte elzen op. In de noordwesthoek blijkt de Overblijvende ossetong zich gevestigd te hebben. In deze hoek bevindt zich al vele jaren een grote groeiplaats van deze soort tussen het fietspad en het hek van het vroegere weiland.

Op de brede drooggevallen zone rond de noordelijke poel hebben zich vele tientallen exemplaren van de Waterpunge gevestigd. Deze soort verschijnt meestal snel op plaatsen in het duin waar vochtig zand net is drooggevallen.

28 juli

Langs de noordelijke poel zijn vele honderden jonge Schietwilgen opgekomen. Er is een krans van wilgen ontstaan. Ook langs de noordelijke poel is dit gebeurd, maar minder massaal. Daar is het aantal jongen Zwarte elzen verder toegenomen. Het wilgenzaad heeft blijkbaar kunnen profiteren van de vrij brede, natte zone die langs de poelen is ontstaan vanwege de continue daling van de waterspiegel in deze uitzonderlijk warme en droge zomer. Langs de noordelijke poel blijkt hier en daar Parapluitjesmos te staan. Het Sponsvorkje is in het vochtige zand overal te vinden.

4 augustus

Met Joop Kortselius wordt wat nauwkeuriger naar de mossen gekeken. Op veel plaatsen in het zuidelijke deel zijn mooie groeiplaatsen van Kroppluisjesmos te vinden. Dit is een typische pionier van vochtig, open zand. Hier en daar staat Purpersteeltje, maar veel talrijker is het Krulmos. Vele vierkante meters zijn bedekt met een Bryum-soort die zonder sporenkapsels nog niet op naam gebracht kan worden. In de uitgedroogde duinrel aan de noordzijde begint Zilvermos opvallend talrijk te worden. Parapluitjesmos heeft zich sterk uitgebreid. Sponsvorkje is nog steeds prominent aanwezig.

In de droogvallende delen van de poelen komen ganzevoetsoorten op: Rode ganzevoet, Korrelganzevoet en Zeegroene ganzevoet. Ook kiemen hier lisdodden en russen die nog niet op soort te determineren zijn. Wel duidelijk wordt dat de Duinrus en de Platte rus zich al gevestigd hebben. In de drogere delen staan verspreid heel wat exemplaren van het Veelkleurig vergeet-mijnietje, een soort die in de Bollenstreek opvallend algemeen voorkomt. In de uitgedroogde duinrel van het noordelijk deel staan nu enkele plantjes van de Fijne waterranonkel. Een pas uitgevlogen jonge Buizerd is druk in de weer om bij de zuidelijke poel jonge padden te vangen en op te peuzelen.

8 september

In een drooggevallen deel van het zuidelijk deel wordt Waternavel gevonden. Bij de duiker staan enkele pollen Waterpeper. Ook staat hier een Doornappel. Het wordt duidelijk dat de groei van wilgen rond de poelen massale vormen heeft aangenomen. Het gaat zeker nu al om enkele duizenden boompjes. Duidelijk is nu dat er ook veel jonge Grauwe wilgen staan. Ook de Kruipwilg is overal langs de poelen te vinden. Langs de zuidelijke bosrand blijkt een woud van Zwarte elzen te ontstaan. Te zien is dat Reeën bij de zuidelijke poel aan de wilgjes geknabbeld hebben.

19 oktober

In het noordelijk deel wordt een kiemplant van de Moerasandijvie aangetroffen. De Bleekgele droogbloem blijkt zich nu op een tiental plaatsen gevestigd te hebben. De ganzevoetsoorten hebben zich verder uitgebreid en worden blijkbaar erg gewaardeerd door herten en konijnen. De oppervlakte met Zilvermos heeft zich sterk uitgebreid en bedekt nu enkele vierkante meters in het zuidelijk deel. De jonge Schietwilgen hebben inmiddels een hoogte van enkele decimeters bereikt. Dat geldt ook voor de vele Zwarte elzen in het zuidelijk deel.

Wilgenactie

Na rapportage aan de beleidsmedewerkers van het ZHL over de ontwikkeling van elzen en wilgen langs de poelen, werd besloten om vrijwilligers te vragen deze boompjes te verwijderen. Hierdoor zal de ontwikkeling van een gevarieerde begroeiing met water- en moerasplanten in de oeverzone meer kansen krijgen dan bij een ongestoorde groei van de duizenden wilgen. Op zaterdag 1 november 2003, de nationale Natuurwerkdag, hebben 13 leden van onze vereniging de handen uit de mouwen gestoken om de wilgjes rond de poelen in het noordelijk deel uit de grond te trekken. Op zaterdag 8 november werd het werk met vier man afgerond bij de zuidelijke poel. Op beide dagen bleek het nog wel mogelijk om de zaailingen van Schietwilg en Grauwe wilg uit de grond te trekken, al leverde dat zonder tuinhandschoenen wel flinke blaren op! Onvoorstelbaar hoe lang de wortels in enkele maanden al kunnen zijn. Van de Zwarte elzen die in droger gebied staan, kon slechts een deel verwijderd worden. Alleen langs de zuidelijke poel werd een elzenrand met enig graaf en spitwerk verwijderd.

In de komende jaren zal de ontwikkeling van de vegetatie nauwkeurig worden gevolgd. Belangstellenden kunnen de lijst van gevonden planten en mossen in 2003 aanvragen.